

Ezen lapok minden héten négyezer, s. m. kedden, csütörtökön, pént. és vasárnap jelennek meg. Előfizetési ár fél évre Buda-pestben házhoz-hordással 5 ft., borítékban 6 ft., postán borítékban 6 ft. ez. p. A hirdetések minden apróbetűs hasábrésorát 5 (öt) ez. kr. fizetik.

Vasárnap

577.

Április 18. 1847.

Előfizethetnél helyben a központi hivatalban, hatvani utca alatt Horváth-házban 483ik szám alatt földszint és minden királyi postahivatamál. — Az ausztriai birodalomban a külföldre menendő példányokat csak a bécsi császári postahivatalnál rendelhetetnek meg.

BUDAPESTI HIRADÓ.

TARTALOM. Magyarország és Erdély. Kinevezés. A közlekedések irányáról Magyarországon. Vélemény a pest-szegedi csatorna iránt. Megyék: Tolna megye főorvosi jelentés az 1846/47 évről. (Vége.) Budapesti hírharang. Magyar nemzeti museum tárgyában (folytatás). A pest-váci vasút-vonalon apr. hó 5kétől 12keig utazott személyek száma. Külföld. Nagybritannia. Franciaország. Portugália. Schweiz. Görögország. Törökország. Oláhország. Egyeveg. Hivatalos és magánhirdetések.

IRODALOM és TUDOMÁNY. A magyar nyelv rendszere. Közrebecsát a magyar tudós társaság. Budán a magy. kir. egyetem betüvel 1846.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Öcs. kir. Főlsége Svágel Balázs Frigyeset károlyvárosi váltó-törvényszék elnökét, udv. tanácsos' czimmel díszíteni legkegy. méltóztatott.

A KÖZLEKEDÉSEK IRÁNYÁRÓL MAGYARORSZÁGBAN. Múltán a közlekedési rendszer tökélyesítése utáni vágy Magyarországon is élénk mozgalmakat idézett elő, oly annyira, hogy egyszerre nemcsak a hajózás előmozdítására irányított visszabályozásról és utakról van szó, hanem Miskolcra Orsováig és Keszthelytől Debreczenig és Aradig vasútháló, vagy legalább vasútvonalok is nemesak tervezetnek, de már valódi előkészületek is nagy buzgósággal és erővel tevékenységgel tételenek azokhoz: nem lesz talán felesleges kereskedésünk létező főirányainak adatait tekintetbe venni, minthogy a vasutak mindegyikét azokat csak követik, a fenálló viszony előmozdításával és központosításával támogatván azon nagyszerű tökély beruházását, és ugyan azoktól saját üdvöket, azaz kamataikat is várva.

Magyarország összes kereskedése, mint ezen lapokban terjedelmesen ki volt mutatva, 1845ben 59,779,299 ftnyi kivitelre és 54,933,524 ftnyi bevitelre, tehát 114,712,823 ft-ra rügött, számba nem vétetve, a mi tökéletes elkészítésre vagy bizonytalan eladásra be- és kivetetett.

Azon arány, mellyben a külön szomszéd tartományok ezen öszletben részesülnek, legvilágosabban mutatja ki kereskedésünk irányát, u. m.:

Tartomány.	Kivitel. ft.	Bevitel. ft.	Összesen. ft.
Ausztria, felső és alsó	40,656,467	36,273,898	76,930,365
Morva és Szilézia	9,059,137	9,957,182	19,016,319
Stájer- és Illirország	5,381,307	3,662,425	9,043,732
Galiczia	3,588,500	4,379,527	7,968,027
Velence	507,374	75,018	582,392
Tengerpart	90,310	429,650	519,960
Csehország	120,905	146,334	267,239
Lombardia	207,077	993	208,070
Tyrol	168,322	8,497	176,819

Összesen 59,779,299 54,933,524 114,712,823

E szerint Ausztriára, mint kereskedésünk főiránypontjára a fentebbi öszletből esik 68 pct; Morvára és Sziléziára 16 pct; Stájer- és Illirországra 8 pct; Galiciára 7 pct; minden egyéb tartományokra csak 1 pct; következésképpen minden közlekedéseinknek vizen és szárazon, hogy kereskedésünknek általánosan szolgáljanak, először Ausztria felé kell irányulniok; aránytalanul kisebb fontosság, de minden többi irányok közt legérdekesebb azután Morva és Szilézia felé irányított kereskedésünk; még ezután következik Stájer- és Illirországgal, utána Galiciával üzött kereskedésünk; a többi tartományok, mint hazánkkal közvetlenül nem is határosak, kereskedésünkre csak alig folynak be, vagy — Velenczét ki-

véve, mely kimutatott kereskedését, többnyire gabonával, közvetlenül a magyar tengervídekkel üzi — más tartományok utján vesznek csak részt, ugymint Csehország, Ausztria és Morvaország utján, hogy több rovataik ezeknek rovatai által absorbeáltaknak.

Ezen irányban változást tenni soha nem sikerülhetend, mert ez a külföldi kereskedés irányával is azonos, minthogy Ausztria mögött déli Németország úz az ausztriai birodalommal 29 milliónyi kereskedést, Csehország mögött Szászország 31 milliónyi, Morva és Szilézia fölött Poroszország 12 milliónyi kereskedést, mellyek mindegyikében részt vesz Magyarország és részt vevend mindig annál nagyobb arányban, minél inkább gyarapuland a birodalom általános kereskedése, és a közlekedési eszközök minél inkább tökéletesbulendnek ezen irányokban, miből az következik, hogy hiába fáradoznak mindazok, kik a magyar kereskedést máshova irányozni törekednek.

Minthogy pedig Magyarországnak legnagyobb részére nézve az Ausztria és Morvaország felé vezető irány is ugyanaz, mert csak Pozsonynál ágazik szét: látival, hogy kereskedésünk 84 pctjének csak egy iránya van északnyugot felé, minden többi ehez képest igen alárendelt fontosság, melly csak annyiban igényelhet figyelmet, mennyiben az ország minden részét a kereskedés főirányával kapcsolatba hozni, vagy ha ez nem lehetséges, ezeknek legalább más kereskedelmi utat nyitni, méltányos és kívánatos. Ehez járul még az is, hogy ezen kereskedésünk főiránya nemesak fölfelé — észak-nyugot felé, de le — dél-kelet felé is főiránynak tekintendő, minthogy nemesak a birodalom maga úz Törökországgal (a tengeri kereskedést nem tekintve) 21 milliónyi kereskedést, melly 14,207,594 ft értékű bevitel és 9,286,750 ft értékű kivitelből áll, és legnagyobb részben ezen irányt követi: hanem még a nyugoti és északi Európa is nem jelentéktelen transito-kereskedést ezen úz, melly lefelé 1845ben 9,610,604 ft értékűnek, fölfelé: azaz Törökországból egyéb európai északi státusokba 2,642,268 ft értékűnek, összesen tehát 12,252,872 ft értékűnek mutatott ki. Igen természetes, hogy ily nagyszerű kereskedés egy különben, kivált minden távolabbi részeiben, annyira pangó országban csak egy oly hatalmas folyó mentében, mellyen a Duna, fejlődhetett ki, melly Duna ezen kereskedésnek máris megbecsülhetlen élet-ere és még szebb jövő remények csálhatlan záloga; igen természetes, hogy ennek partjain a városok látszólag felüdülnék; igen természetes, hogy mindkét parton vetélkedő vasúttársaságok keletkeztek, és igen természetes végre, hogy ezek Pesten meg nem állapodhatnak, hanem hogy mint a balpartinál már is tapasztaljuk, dél és kelet felé terjeszkedni törekednek; mert minden előbecsátott számbeli, tehát elvitázhatlan tényeknél fogva Magyarországnak közlekedési rendszerére nézve főteendője most az: minden távolabbi részét a leggyorsabb közvelen érintkezésbe hozni a Dunával, és ez lesz is minden új vállalat czélja és szerűségének egyetlen és legbiztosabb criteriuma.

Minthogy tehát ezen irányban kereskedésünk a más irányokban kereskedéshez egy al mint 84:16hoz, világos, hogy legnagyobb érdekeink nyilvános sérelme nélkül máshova előlegesen nem fordíthatjuk figyelmünket és összes erőnket, míg az ez irányban méltányos mindenütti igények nincsenek kielégítve, mi mindaddig úgy lesz, míg 84 több lesz a 16nál.

E tekintetben kiválglik az is, hogy a pest-szegedi csatorna mellett mily fontos kereskedelmi okok vának és hogy ennek létesítése, ha halogattatik is, el nem maradhatand, mihielyt a tiszai hajózás azon fejleményre vergődik, hogy nemesak a számos tiszai kanyarulatokat tovább nem türendi, hanem még kevesebbé azaz hatvan mföldnyit, melly még azon esetben is fenmaradand, ha Pest és Szeged között vasút létesül, mert az olesó és nagysúlyú áruk ez esetben is a vízi utat fogják követni.

VÉLEMÉNY A PEST-SZEGEDI CSATORNA IRÁNT. Ámbár mindazon nehézségek, mellyek Beszédes ur pest-szegedi csatornatervére ellen hírlapokban felhozattak, a tervező, úgy szinte Horváth József hontmegyei főmérnök ur által elég világosan megczáfoltattak, és létesíthetőségét Beszédes ur által tervezett módon valószínűnek, sőt bizonyosnak látom: mégis az e csatorna által elérni ohajtott czélokat s hasznokat más vonalon kisebb költséggel biztosabban elérhetőnek vélem.

Nézetem szerint a ráczkevi Dunaágat felső és alsó végén eltöltvén, csatornává alakítva, Dab alatt az ugynevezett Bak-éren a kun-szentmiklósi, szabad-szállási, fölöp-szállási, akasztói, hajósi, nádudvari, szentistváni mocsárokon a bajai ugynevezett Sugovieza dunaágba, ebből egy rövid átmetszéssel a mohácsi Duna bal, ugynevezett baracska ágába ereszkedve, és így a bácsi Ferencz-csatornával egyesülvén: mindazon hasznok tetemesen nagyobb mértékben, sokkal kevesebb költséggel lehető legbiztosabban elérhető; mert

1) Czélszerűbben és nagyobb kiterjedésben könnyítették a hajózást, e vonalon nemesak a tiszai, hanem a dunai hajók is Berdánytól kezdve 26 mföld hoszban részesülhetvén a csatornai hajózás javaiban. Ugy, de a Dunát ingyen használhatván, ki fogná csatornába vonatni hajóját? hol a vonatási költségen felül még vám (Peage) fejében is tetemes sommát kellene fizetni! sokaktól hallám mondatni; de mind ezek vagy nem tudják, vagy feledék, hogy a Dunán egy hajó vonatása négyezer annyi lóerőt, és így négyezer annyi költséget is igényel, mint állóvízű vagy csekély folyású csatorná; így a Dunán egyegy mázsának szállítása közép árban m. földenkint közel egy váltó krba kerül, a csatornában legfőlebb 1/4 rész krba kerülend, és így 3/4 rész kr-t vámbérül fizetve, még mindig örömöstebb jöved mindenki a csatornába, mert ebben biztosan és jóval sebesebben haladhat; és így csak a mostani forgalom, és szállítási mennyiség mellett is, ha 8 millió pengő forintba kerülne, a Dunával még mindig diadalmasan versenyezne, pedig alig kerül többé két millió ezüst forintnál. — De magokra a tiszavidéki terményekre is czélszerűbb e vonal a szegedinél, úgy annyira, hogy ha mindkét csatorna létesülne, a földvári vonalon sokkal több tiszavidéki termény szállítatnék Pestre mint a szegedin, mert e szállításnak nagyobb részét a Béga-csatornán szállított banáti buza, reepe és egyéb termények teszik; e csatorna toroklata Szeged felé Pesthez 42, Tisza-Földvár-Bездány felé 46 mföldnyire esik, ebből Beszédes ur terve szerint csak 24, szerintem 40 mérföldet lehetne csatornán haladni, s mindemellett a szegedi csatorna összes vámbérének csak 1/3 része lenne a befektetendő somma arányában fizetendő; mert, mint látni fogjuk, Beszédes ur tervkölségének csak 1/3 részébe kerülhet. — Hajózási tekintetben tehát czélszerűbb; mellékhasznáiban előnyei még nagyobbak, úgy, hogy mellettök bizton ingyen hajózást engedhetni; mert

Irodalom és Tudomány.

A MAGYAR NYELV RENDSZERE.

Közrebecsát a m. tudós társaság. — Budán a m. kir. egyetem betüvel. MDCCCLVI.

Jelen sorok írója az academia azon fellívására nyul tollhoz, melly szerint az „örömmel várja az értők észrevételeit“ (VI. l.)

Előttünk fekvő munka általán véve felette áll minden eddig napvilágot látott magyar nyelvűnek. Benne nyelvünk rendszere, ennek saját alkata 's természetéből van elvonva, s ment minden idegen ramárat csigázástól.

Mind e mellett is megvannak, ez egyesületi munkának is, hiányai, különösen a szó alkotásról értekezés szakasz (31—113 l.) az, mellyben tévállítások 's hiányok bukkan az ember majd nem minden lapon. Mi főleg csak e szakaszra nézve teendjük észrevételeinket. — Oka e szakasz hiányos voltának az, mert az academia a szóelemzésben bihettlenül gyengélőben áll. — gyengében, mint minőn az egyetemes nyelvismert jelen szakában állnia kellene, s mint minőn állhatna, ha... — Ily szóelemzési módor: barlang, barlak, baromlak (85. l.) pók, (poh-ók, kinek nagy poha van 62. l.) vasár (vasáros 72. l.) hős (heves 74. l.) az ablak=eblyuk, bratel barétel bar (om husból készült) étel (azaz sült) sarkantyú sarkántú-fele elmesen neveltető szónyomozatra (philologisch-chaotische Spileirey) emlékezett.

Már Csató tette azon észrevételt (Nyelvstudományi pályamunkák 1. kötet. 2. l.) „hogy középkorunk 's ragasztekaiknak eredete, és saját jelentése melyen gyökerezik gyökszavainkban vagy is eredeti nyelvünkben.“ Moga az academia is mondja, hogy a „szóképzés, szóelemzésel jár“ (36. l.) 's hogy a „szók eredetéről mit sem mondani, midőn képzőkről van szó, cseképen lehetetlen“ (37. l.) 's valóban, mielőtt a szóalkotásról valaki alaposan értekezhessek, szükség széttaglalnia, bonczolnia az egész nyelvet.

A m. tud. társaság 1844ben tartott Vdiki nagygyűlésében kihirdetett következő nyelvstudományi jutalomkérdésére, „mellyek

a magyar nyelvben a tiszta gyökök? számláltassanak el, mennyire lehet eredeti jelentéseikkel“ várt feleletekkel a szóelemzés iránt ohajtott tisztába jöni; de Engel József jutalom-feleletéből mennyit tanulhatott, mutatja a fenebb érintett szóelemzési módor.

Gyökérhíba kezdettől fogva nyelvánrainknál, mellyből az academia sem tudott eddig kivergődni, hogy a szó első tagjai gyökérnek, a többi képzőnek kell venni. Azok, kik a keleti nyelvek fürkészetére kiindultak, úgy tudják, hogy a heber = chut, arab chata arab: chut igéből lett a heber = chatal, mint mi magyarok tudjuk, hogy a felsoroltakkal rokon köt igéből lett a kötel: 's hogy ók az l, al, el vagy el-t még sem veszik képzőnek, mint azt az academia veszi, annak más oka van, minthogy eddig a heber nyelv tökéletesen ki nem fejtett. (Nyelvstudományi pályamunkák 2. kötet. 129. l.) Gesenius, a nagy orientalista, így elemzi a szokat: padar, rad. iusit — quae nutriti, saginandi vim habuisse videtur, cf. arab p. adan (r et n permutatis) in lingvis indogerm. cf. Futter, angl. food fodder, lat. med. fodrum, et fett angl. fatt isl. feitr a stirpe foeden nutriti, hova én a m. fagyú-t (ad gy-re változván, mint ebben bádóg-bágyog) sorolom p. o: heber pededer adeps, fagyú. „Primaria radix folytatja Gesenius est fad, cui in multis formis accessit (kifejlődött) r cf. pita, pater, pigoe piger heber: pagar“ l. Lezsmn 812. l. ók t. i. a Consonantismus természetét 's történetét nálunk magyaroknál jobban ismerik, 's szerintök a gyökérszó nem mindig a szó első tagja, hanem lehet a szónak végű tagja, vagy betűje is; sőt a szóelemzésben combinatio által azon lényeges betűket kellvén kinyomozni, mellyeknek a szó eredeti jelentése van köve, megtörténhetik, meg is történik igen sokszor, hogy a jelentős gyökér-betűk mászerbeli kiejtés által kifejllett betűk köztelődésével egymástól távol vettelvény, azoknak egyike a szó közepén, másika annak végén áll. Így például, a hōResōK-ben az R. és K. lényeges, 's jelentéssel bíró gyökérbetűk, a H. és Cs. kifejlődött jelentésten hangok — (a cs nem középképző — mint 52 l. mondatik) levén.

Mig az academia ezen ösvényen nem indul a szóelemzésben,

mindaddig a szóalkotás iránt tisztába jöni nem fog. Hogy tehát czelt érjen minélelőbb, szükség az iránt, mi „a magyar nyelv rendszerének“ 9dik lapjától fogva a 20ikig mondatik, vagyis a betűk felosztása, felszerelése, szaporítása, elhagyása, 's áttetele iránt melyebb vizsgálatot tennie. 's nyerendő tapasztalásainak a szóelemzésben hasznát vennie. Így aztán például abból, hogy az r betű máskor is (l. fenebb a Geseniusól idézett gyökérszótárban), de leggyakrabban sziszegő hangok mellett kifejlődik. (n. Fasching, m. fallsang, n. Platz, m. pialtez, vagy piacz, ebben az l is i-re változván, mint a lat. pluma, plumbum 'stb. szókából az olasz nyelvben: piuma, piombo) bizton következtethetni, hogy a vasár (nap) a vas (ferrum a splendore dictum) gyökérből az r kifejlődésével támadt, melly a varázs (Reitz), Liebreitz, splendor-nitor, pulchritudo, aztán magia, incantatio az ő világ értelmében, mikoron Lucina — a lucendo dicta — a hájas Istennő fordul elő a büvöléseknél, l. Horác 1. Epod. Ode 5, és Görres „Die christliche Mystik. Regensburg 1810. 3. B. 82. l.) szóban áttetik, miszerint a vasárnap eredetileg nem azért neveztek, mivel e napon az ősmagyarok vasat árultak (hol ennek legkisebb nyoma a történetben?) hanem mivel a tárgy (sol) melly e napon tiszteltetik (Primus septimanae dies a sole dies soli, sive Phoebi dicitur, Sonntag, der Sonne Tag 2dik rész, l. Calepinus Dict. T. l. f. 509.) fenyés, ragyogó. Abból, hogy a j betű néha kifejlék (hu, baj, bú, búj vagy báj) 's át is megy neha sziszegőre (nem, Jude m. Zsidó 's a parancsoló módban: olvas-j=olvass, hallgat-j=hallgass, mi a francia nyelvben szabályszerűleg történik: je, jambon, joli jour=zsó, zsambón, zsoli zsúr) meg az ajak-betűk (b, f, m, p, v) egymással felszereltetnek, megismerhetni következő szókak egymáshoz rokonságát: bú vagy báj, megfordítva heber: j pah, splunduit, nituit, hinc pulcher fuit, m. sápad, splendet-nitet, pallet, szép, vas, vasár (nap) varázs, boszorkány, magus. Abból, hogy a nem, grob szó a magyarban: goromba-nak mondatik, világos, hogy az m az ostroM-ba (áttetele a botor-nak) szoban nem középképző, mint 65. l. mondatik, hanem a b rokon ajakbetű mellett kifejllett jelentésten hang. Abból, hogy az m és b ajakbe-

2) Véd-töltéseivel nemcsak önmagát, hanem Pestől Bezdányig 26 mföld hoszban a Duna egész balpartját, többet egy millió holdnál biztosítja a Duna dühöngő árjai ellen, mi megbecsülhetlen kincs! ha csupán azidén okozott inséget veszszük is figyelembe. E haszon a szegedi vonalnál egészen elmarad.

3) Kétszer, sőt háromszor annyi mocsárt csapolna le, mint a szegedi vonalon; tekintve bárki Pest, Bács és Baranya megyék térképein dunamenti iszonyu mocsárait és a roppant mocsárságot képező mohácsi szigetet, első pillanatra meggyőződik, hogy e vonalon legalább három annyi mocsár van, mint a szegedin, ezeket pedig mind jó szántó és kerti földekké változtatná, és azon vizek nagy részének is, melyek a szegedi vonalon vannak, lecsapolását lehetségesíté. Mindezeket egyszerű töltés is megszünteti, ehhez csatorna nem kell, fogják talán sokan mondani; de hivatkozom minden figyelmes e táji dunamenti lakosra, mikor szoktak már töltéseinken belül öszvegyülő tavaszi hó, eső és magos Duna állásakor töltéseinken átszivargó vizeink, mocsárjaink 2 résszerűl a Dunába lefolyni? fájdalom, csak akkor, midőn rajtok már semmi sem teremhet; e mocsárok a Duna közép állásánál többnyire alantabb fekszenek, ezeket sem töltés, sem részletes kis csatornák meg nem szüntetik, mert a Dunába csak ritkán csapolhatók, hanem vagy erőművekkel kell a Dunába töltéseinken átérni, mi most alig fizetné ki magát, vagy azon roppant előnyt, melyet a bácsi Ferencz-csatornánkban, és a csatornának oly igen kinálkozó hosszú Duna-ágainkban bírnak, használva, mesterségesen csak így eszközölhető esések által állomásonként részt a Dunába, részt a Tiszába csapolunk. — Tehát e tekintetben is hasznosabb a szegedinél.

4) Öntözési tekintetben a szegedi egészen háttérben marad; mert az azon vonalon fekvő mocsárok a pesti Duna közép-állásánál többnyire fentebb fekszenek, s így vagy épen nem, vagy csak ritkán öntözhetők. E vonalban az egész Dunamentét és a mohácsi roppant szigetet szárazság idejében mindig öntözni lehetend.

5) Gyárerőben, malmok és hajók télen általi biztosításában, pesti pinézék száritásában ugyan az a jótékony hatása, mi a szegedinek, sőt ebben is sokszorosan nagyobb; mert az eltöltött dunaágakban malmok és hajóknak terjedtebb menedéket, gyárerőben pedig a Ferencz-csatornával együtt több esetet is így nagyobb erőt ad, nemcsak Pest, hanem sok más város és falu pinézéinek, sőt utcáinak szárazságát is elősegíté.

Számítsuk most már, mibe kerülne e vonalon a csatorna.

Table with 2 columns: Description of work and cost in forints. Includes items like 'A soroksári, bajai és baracska duna-ágak eltöltése', 'Dabtól Bajáig 16 mföld, hoszban 10 öl, szélességben 1 öl mélységre kiasandó csatornai földtömeg', 'A pesti vízosztó, szekrényes zúgók és egyéb épületekre', and 'Feltéve, hogy a Duna árja ellen még sehol sincs jó töltés'. Total cost: 2,220,000 pft.

Nehogy a Ferencz-csatornai vámbér megfelelő tőkéről megfelekedni látszassam, említendőnek vélem, hogy azon költséggel, melyet Földvárról Szegedig hajóvontatásra kell kiadni, a Ferencz-csatornai költségeket is fődözhetni, s

igy a szegedi vonal vámbérével csak az új csatorna vámbérére hasonlítandó.

Mint hogy tehát e vonalon mindazon hasznok, melyeket a pest-szegedi adhat, két millió kétszázhusz ezer forinttal, tehát a szegedire szükséges költség csak egy töredékével, sokszorozva, tisztán emberi erővel, vízzel ásatás nélkül biztosan elérhető, sőt általa egyszersmind Dunánk tetemes részét lehető legheszebben rendezzük, több 100.000 embertársaink sokszor veszélyezett éltökét is biztosítjuk, a pest-szegedi csatorna helyett, a pest-bezdány-tisza-földvárit vélnem létesítendőnek.

Beszédes ur vizerővel-ásatási tervét különben bizton kihivetőnek hiszem; a több nagytekintélyektől ellene felhozott sok alaptalan ellenvetésen csak csudálkoztam, gyengeségök által azonban hitemben még inkább erősödtem. — Legfőbb, de mégis meggyőzőhető akadályt a folyó-homokban látok, ez a költséget több 100.000 ftal rugthatja ugyan feljebb, de Horváth ur által a földvezetről hirlapokban közölt körülmények között a terv jutányos kihivetőségét semmi esetre sem akadályozandja. — A vizerő illy modorban használásának eszméje új ugyan és merész, mely csak sok nagyszerű, már bevégzett dús-sikerű munkák által edzett és bátorított észben villanthatott fel, de egyike korunk leghasznosabb eszméinek, és a szegedi vonal előadott körülményeiben bizonyosan dús sikerrel használható; mindamellett sokszorosan nagyobb hasznunak, és olcsóbban kihivetőnek látom a pest-bezdány-tisza-földvári vonalt.

Mindent, mi a tárgy bővebb megvitatására szolgáland, örömmel fogadandok. — Kélt Zomborban Bácsmegyében april 5én 1847. Poroszkay Ignác, kir. kincstári rendes mérnök.

Megegyék.

AZ 1847. évi MÁJUSI HÓNAP TOLNAMEGYEI FŐORVOSI JELENTÉS. (Kivonat. — Vége.)

V. Az orvosi rendőrség gyakorlata. 1) Az orvosi személyzet. A statusnak nemcsak gyakorló orvosokra van szüksége, hanem az orvosi rendszer kezelése és orvos-törvényszéki eljárás rendőreileg kiképzett egyéneket igényel. Azonban nálunk, hol a rendőri orvos hivatalával járó esékély fizetéséből nem élhet, rendőri állásával nem igen öszveköthető orvosi üzletre szorul. De a practikus orvosnak polgári állása, társasági viszonyainak vonulólgy biztosítása sincs, sőt jelen állásban nem más egy a statustól engedélyezett iparüzőnél; legtöbbször sanyaru keresetmódjuk után orvosi napszámossákká aljasulnak, s ezekre tudományunk mesterségünk jelszava: „emberi szeretet és tudományos emelkedési igyekezet” többé nem hathat, sőt elenyészik. — Igazságos és méltányos, hogy a mint egy részről az orvosi segedelemért sovárgó, polgári viszonyaiban és physikai jólétére néve biztosított, más részről azok, kik tudományi tehetségökkel azoknak fenntartását eszközlik, hasonló előnyökkel bírjanak, viszonyaikkal fogva biztosítva, és a beteg iránt függelenségben érezők magokat, hogy orvosi hivatásukban a jót és hasznost lelki szabadságban kijelölhesék. — Mennyivel inkább igényelheti ezt az állományi orvos, kinek hivatása szünetnélküli eszelekvőség, foglalatossága szerencsétlenség és nyomor enyhítése, társasága a nyomorult, a beteg, a szerencsétlen. S miután ő hivatali részeseinél fogva nem az egyeseknek kizárólag segedelmeskedik, hanem intézkedéseivel egész közönségeket övez körül, az egyes jutalmát nem igényelhetvén, egyenesen az állományra támaszkodik, s így méltán igényelheti, hogy az állomány nemcsak személyét, hanem családját is biztosítsa, miután az állományi orvos a közönségnek szolgál s egyszerűen fizetéséből él, míg a gyógyítással foglalkozó orvos, ki magának a helyt, hol orvosi üzletét gyakorolni akarja, kikeresheti s változtathatja, egyesek által jutalmazva, jövedelmét s az által családját némiképp biztosíthatja. — Várva várjuk, hogy

honunk erélyes, gondoskodó s jó célzatu kormányja ebben is, mint mindenben a szükséges korszerű és hatályos javításokat annak idejében kezdeményezni fogja. Ajánlom is annak — megység egész orvosi rendében — ügyünket. — A megyében 16 orvosdoctor, 27 sebész, 10 oklevelezt gyógy-szerész, mint annyi ház tulajdonosa vagy gondnoka; 28 az egyetemről oklevelezt és 178 falusi bába közvetve és közvetlen betegeknek s szülészkedőknek segedelmeskedik. — Rendes fizetést nyer 1 főorvos, 4 járásbeli sebész, 4 járásbeli bába s egy, a megyei börtönökben letartóztatott beteg raboskodók orvosa. — Népesedésünket (197,381) általánosan véve esik 12,336 ²/₁₀ lakosra 1 orvosdoctor, 7347 ¹²/₁₀ l. 1 sebész; az orvosokat összesen véve 4590 ¹¹/₁₀ l. 1 orvos. 19,738 ¹/₁₀ lakosra 1 gyógyszerész; 164 ¹/₂ családra 1 bába, vagyis az újszülöttek számát tekintve, tehát egyegy bába általában 39 ¹/₂ szüléssel segedelmeskedett. — Sokat vesztett a lefolyt évben t. n. Tolna, Baranya és Somogy megye közvetlen, de közvetve az egész haza a szelid és természetudományok, egy a műveltség és emberiség magas fokán álló Liebbald Gyula Tamás t. főorvosunk és táblabíró halála által. Áldott legyen érdemteljes és munkás életének emlékeztetése! — **Kórházak.** Megyénk több m. városában és helységeiben léteznek gyámintézetek, melyekben évenként több szegény tehetetlen elaggott s beteg is tartatik, s a helybeli orvosoktól orvosoltatnak is. Illyesek vannak Bonyhádon, Hőgyészen, D. Földvárról, Pakson, Tolnán és Simontornyán gr. Lymburg Stryumféle alapítvány. — Gyógyintézetünk lebolyodottak intézetével öszvekapcsolva a Szegárdi Ferencz kórház, melynek tőkétéje 13,244 ft 24 kr pp., ezek közt vagyon 4000 pft, mely csak 2 ¹/₂ pet jövedelmez. — 1847. évben a kórházban orvosoltatott, 341 beteg, 290 férfi, 51 nember, 108 tolnamegyei, 95 honfi, 138 külföldi. Gyógyult 281, javult 30, halt 30, és 14 mint haldokló hozatott a kórházba; a halandóság volt tehát 100 : 82 ³/₄. Az orvosolt örültek száma volt 18, azonkívül 50 különféle nyavalyák. — **Börtönök.** A múlt évben úgy mint azelőtt is a megyei börtönökben a raboskodók, csak kétszer egy hétben, fött meleg étellel láttattak el, de mivel a felvigyázat igen szigorú volt, úgy hogy kívülről semmiféle ételt be nem hozhattak, majd nem minden rab súlynyavalyában szenvedett. Ennek következtében a rabok ötször hetenkint kaptak czélszerű fött meleg ételt; mely tartásukban nem került többé, mint azelőtt a két napi, s így a súly csakhamar megszűnt. — Ezen kétszer-hetenkinti láplálás sok nyavalyát okozott, s így történt, hogy 317 raboskodók közül megbetegedett 143, ezekből gyógyult 133, javult 6, halt 4. — Így tehát minden 23, raboskodó után 1 megbetegedett, minden 79 ¹/₄ után 1 halt, minden 35 ³/₄ megbetegedett után 1 halt, s így a halandóság volt 100 : 21 ¹/₄. — Az orvosolt nyavalyák formái száma volt 25. — **Gyógyszerárak.** Száma 10 s így 19,738 ¹/₁₀ lakosra 1 gyógyszerész. Gyógyszereszeink nagyobb része csak gyógyszerár usok, mivel sem egyszerű mindenütt könnyen feltalálható gyökereket, füveket s virágokat, sem vegetanilag öszvetett szereket nem készítenek, hanem mindazt bizonyos fűszerárusoktól veszik. — Egyáltalában gyógyszereszeink nagyobb része tudományuk előmenetelét nem azon éber figyelemmel követi, miképp azt hivatásuknál fogva tenniük kellene, s miképp azt a status azon oknál fogva, hogy állásukat jutányos árszabály által biztosította, joggal követelheti. — **Az öchénylő oltonyozása** most már a legszigorubb ellenörködés mellett a legnagyobb pontossággal vitétik véghez. A ns megye határozata következtében: „az öchénylő-oltonyozásra felügyelő, és azzal foglalkozó egyéneknek szóló és felsőbb rendelkezések képest általam kidolgoztatott utasítás” minden az oltással és a körül foglalkozók kezeikben van, ellátva azonkívül minden helység bekötött rovatos jegyzőkönyvvvel, melyben a beoltottak, u. m. az oltás sikere pontosan bejegyztetik. — **A sebészi, szülész s több illyes**

tuk egymással felesereltetnek (mankó, bankó, mozog, Zalában mozog, honnet bozogany—nádbozogany a capite movendo dicitur) következtetheti, hogy a mese és besze (igy fordul elő a müncheni Codexben) vagy beszéd egy, s ugyanazon gyökér családtagja, ugyanazon forrásból eredett rokonszók. A t, d és z, sz betűknek azon rokonságából, mely a búz vagy búd-ös, metsz, met-el, tetsz-ik és tet-ik (igy jó elő régi nyelvméleinkben: a parancsoló módban: tes-sek (tet-jék, tet-sek=tessek) szokból kivehető, bizvást következtetheti, hogy a d a gazda, gazdag szokban nem középképző, mint állítatik (54. l.) hanem a z mellett kifejtett betű, szinte mint a beszédben, meg a tiszta, teszta sat. szokban. Abból végre, hogy a d felesereltetik gy-vel, következtetheti, hogy a térd (csalóközben térgy) összesorolhatatik a gyötör, teker, lat. torque o-igekkel, miből továbbá az következik, hogy a térd-ben a d nem képző betű (l. 54. l.), és hogy jelentése a hajlásban, tekerésben van, p. o.: nem. Knie (lat. genu gör.: γόυ m. kony-ul) von knicken, einknicken.

Illy szóelemzési modorra néve mondja valaki: mely hangot (betűt) nem lehet így önkényesen kifejtetnek venni? ha az eddig szóképzőnek állított hangokat legtöbb esetben kifejtett jelentéstelen hangoknak veszszük, mi marad ekkor szóképzőül? és ha nem képzők, hát mi által individualisallatott a gyökércsaládban rejlő genericus eszme, midőn abból egyes szavak e vagy ama tárgyra alkalmaztattak, p. o. mi által különböztetek meg a g o m b a a g o m b tól, ha nem az a képző által? s mily alaptalan volna ekkor eddigi eljárásunk az új szók alkotásában, melyeket állítólagos képzők által hoztunk létre, például a tan o d a t az állítólagos da képzővel?

E kérdésekre rövid válaszom következő: a betűk kifejtését, feleserelőését sat. nem épen mondhatni önkényesnek. Hogy a b mellett m (grob, goromba) az m mellett b (numerus nombre, camera chambre, és régi német iratokban krumb, krump, darumb fordul elő, a mai: krumm darum helyett) fejlődik ki, annak oka, kiki láthatja, a miszerbeli kiejtés által támadt rokonságban van. Egyebirant a hangok természetét, s egymáshoz

viszonyát csak ezeknek történetéből nyomozhatni ki igazán: 1. Beitrage zur Etymologie und vergleichenden Grammatik von Dr. Albert Hofer. Berlin, 1839. — Ha behizonyodik, hogy sok oly hang, mely eddig képzőnek vétetett, nem egyeb kifejtett jelentéstelen hangnál, képzőink száma bizonyosan kisebb lesz a mostaninál. Azonban a szóképzők mostani hoszu lajstromába sincs minden igazi képző besorolva. Igy az ita, éta, inta, (tób-ita, bokr-éta, család-inta) még „a magyar nyelv rendszerében” sem hozatik fel a szóképzők között. — Mi által individualisallatott a gyökércsaládban rejlő genericus eszme, midőn abból egyes szók e vagy ama tárgyra alkalmaztattak? Vagy mint Csató mondja (Nyelvtudományi pályamunkák I. k. 79 l.) miért lett ebből: g o m b, g o m b a, b e k, b e k e? erre viszont kérdem én is, mi által individualisallatott például a kr, gr, vakaras, vágas, metszés fogalmát rejlő gyökerekben e genericus eszme, midőn ez az ö K Ö R, e G É R, a R Ö K, R Ö K a, h Ö R c S Ö K szokban (az ö k ö r ab arando vö: latin armentum, qs aramentum, héber bokr, bos, a rad: bakar, aravit, fídt terram, üreg és árok fossa, a fodiendo: egér, ürge, róka, h ö r c s ö k, animalia a fodiendo dicta vö: héber: chepar-perah a rad: chapar fodit, mus maior, rattus a fodiendo dictus) egyes tárgyak elnevezésére alkalmaztattak? mi által a fényesség, világosság fogalma, midőn a coelum (ég) ardet (ég) a h. zakukith, vitrum a rad. zakab splenduit (ög v. beszökelvén a v öveg, üveg) jelelésére fordítottak? Talán a vocalisok által? ugy de ezek atalan véve a szóelemzésnek tekintetbe sem jönek. „In allen Sprachen sind die Milauter die eigentlichen Träger der Begriffe” mondja Klemm „Die magyarische Sprache und die etymologische Sprachvergleichung” című munkájának 62 lapján. Gesenius is ugy szól a mássalhangzókról, mint mellyek „überhaupt den Kern und Körper dieser (erstd: semitischen) Sprachen bilden. Hebräische Gram. Halle 1834. Bővebben ezt itt megmutatni annak ellenében, mi a m. tudós társaság Évkönyveinek 5ik kötetében 55ik lapon mondatik, ez értekezés szók köre nem engedi. Hogy tehát erre néve alaptalan volt legyzen eddigi eljárásunk új szók alkotásában, nem mondhatni. A

barmiképp alkotott szónak értékét, mint pénzt meghatározni a nemzettől függ, s így például: tanoda, uszoda, növelde, képezede sat. szók jök lehetnek, s azt jelentetik, minek kifejezésére alkotvak, noha a da, de főnévképzők, mellynek valamely, bárcsak sejthető etymoni értelme volna, nincsen, s ha nincsen, hogyan lehet annak a tárgy foglalkodás, időzés helyének jelentését (l. 53 l. b) alatt) tulajdonítani?

Ezeket előre bocsátván, a szóképzőkre néve a következő pontokat állapítjuk meg: a) A szóelemzésnél a hangzók (vocales) atalan véve tekintetbe sem jönek. Atalan véve, mondók, mert nemelly hangzókat álló gyökér, és szóképzőre néve a szabály alól kivétel: k van helye. Illyenek az ó vetus, ó-ni vagy ór-ni gyökerek, az i ó ö részesülő, s u ü melléknévképzők sat. b) Olly jelentéstelen hangokat, mellyeket kifejtetteknek bizonyíthatni be, szóképzőknek nem vehetni, például, ha azok átletetnek. Igy az el vagy el a kötel-ben képző nem lehet, mert az a telek fumis, dein ager fune admensus, és tulok, animal ab ubere matris seiunctum szokban; a t a kert-ben, mert az a ketr-ecz, és határ-ban; az ou ön a bodon, b ö d ö n szokban, mert az n a bendö-ben (héber, bethen venter ab inanita dictus) az r a vas ár-ban, mert az a varáz s-ban átletetik. Mäskép azon absurdumba esünk, miszerint például a kötel-ben az el, a telek-ben az ek (e lényeges gyökérhang) vétetik képzőül. Ki fogja aztán így valaha bebizonyíthatni, hogy „képzőink ... élő értelmes szók voltak.” (36 l.)? c) Természetes, hogy lényeges gyökérbetűket képzőnek nem vehetni, így tehát hangutánzókat sem. (l. 69 l.)

Nyelvünknek több éven kitéréssel folytatott taglalása után támadt ezen igénytelen nézetünket, mennyire lehetett, röviden előterjesztvén, most atmegyünk a szóalkotás vizsgálatára, mely a „magyar nyelv rendszerében” a 2ik szakaszban adatik elő. Csak röviden, s néhány képzőről lehet, részint állításunk bebizonyítására, részint az academia tételveinek kimutatására szólunk e lapok hasábjain, miután az egésznek rendezése, s tisztába hozatalára külön, kötetre menendő értekezés kívánatnék.

(Folytatatik.)

szökőz tulajdon... szor has... a sebes... orv tör... ládával... VI... időtől fo... határoza... mü mun... söbb tö... hogy ne... kodnak... a vérhat... mult év... nyü sér... VII... Ezekre... hogy, az... dij intéz... s így an... VIII... many ál... élethe lé... az orvos... — tartó... iránt má... fejtettem... T o r m a... BUI... lehetősé... ohajtott... denki b... annyira... hogy a... mellett s... itt szület... szegény... üzés. — hogy fö... ban; né... reggeltől... betegre... szenved... tonos do... dob besz... bört, mi... Olvastuk... dalkoztu... donságn... következ... magát e... rikába k... lálna vál... szorítaná... héten új... lai borbé... jól, hogy... aztán jo... eleget te... czosnö, ... üres, ha... nak nem... masint n... és egyeb... zönség, ... kedvet ü... miért ism... sége egy... teknek e... jónan ír... egyenlő... pedig eg... zódvöe h... nül kifüty... igen szor... ben egy... neve „u... haragra... tónak, s... ni, hogy... nálunk is... nyeret, ... lik öt k... — Többs... a kórházi... töbe, mi... vonszlon... van szün... metöbe s... kozik az... megjegyz... nak: B... nem is ve... hogy iger... tesen sa... B. „De Y... sem vesz... néhány B... könyvből... káinak é... ember so... örömmel

Észközök, melyek műtételekre használtak, 's a megye tulajdonai, jó állapotban vannak, kivéve azokat, melyek sokszor használtattak, ezek élettelenek. — Azonban mindnyája a sebeszet mostani kívánságának nem felel már meg. — Az orv. törvényszéki boncolásokhoz való műszerek csak egy ládával vannak.

VI. Az orv. törvényszéki eljárás rendes azon időtől fogva, mióta a megyebeli orvosok láttelejtökét a megye határozata szerint: „Utasítás törvényszéki orvosoknak” című munka után szerkesztik, 's nem is jött újabb időben felsőbb törvényszékekre megróvó észrevétel. — Csak sajnós, hogy nem minden esetben az állományi orvosok foglalatokodnak, de ez megyei municipális rendszerünkkel fogva, ugy a vérhatalommal bíró uradalmak miatt, ki nem rihető. — A múlt évben 257 láttelejt, 17 boncolás, 136 súlyos, 104 könnyű sérülésekről szóló, adatott a megyebeli orvosok által be.

VII. Tudományos orvosi tárgyak 's ügyek. Ezekre nézve mitsém jelenthetek, kivéve ügyünkre nézve, hogy „az orvos-özvegyek 's árvák viszonzosan biztosító nyuzdj intézete” megyebeli orvosaink közt nagy viszhangra talált, 's így annak alapítatása remélhető házakban is.

VIII. Javaslato k és kívánságo k. Miután a kormány által — mint biztosítva vagyunk — az új tanrendszer életbe léptetendő lesz, 's híhető hogy ezzel egyszersmind az orvosi rendszer reformja is korszerűleg megtörténni fog — tartózkodom ezen cikkben tovább kiereszkedni, mert az iránt már az V. alatt nézeteimet és reményimet némiképp kifejtettem. — Költ Szegárdon, december 13kán 1846. — Tor may Károly, t. n. Tolnamegye főorvosa.

BUDAPESTI HIRHARANG. A városi hatóság minden lehetőséget megkísérte már a csavargók távoltartására, de ohajtott siker nélkül, mert ősi szabadságunknál fogva mindenki bátran jöhet mehet szabad tetszése szerint. Ezáltal annyira megsaporodik a dologtalanok és éhezők száma, hogy a hatóság és egyes emberbarátok legjobb szándékuk mellett sem segíthetnek úgy, miképp kellene. Elég nálunk az itt született naplopó is bár ezeket bírja el a közbátorság, a szegények számát pedig eléggé szaporítja a növekedő fényűzés. — A sok bukás és halálozás annyira árverést idéz elő, hogy fővárosunk már sürgőséget kezd szenvedni a dobosokban; némely utcákban három 's több dobos is működik reggeltől estig, mi alkalmasint nem igen üdvös a sok nehéz betegre nézve, kik gyakran ugyanazon házban súlyosan szenvednek. Elég az árverést kihirdetni, de mirevaló a folytonos dobolás? Ha ez még sokáig tart, bizony valamennyi dob beszakad, 's honnan veszik aztán majd a sok számból, miután a szamarak többnyire igen hosszúéletűek! — Olvastuk, hogy Győrött egy nő hüllen lett férjéhez, 's esodákoztunk, hogy akadt ember, ki ezt följegyzésre méltó újdonságnak tartotta; de az egész történetének befejezése és következménye még furcsább, mert a férj annyira elbűsülte magát e kaland miatt, hogy minden vagyonát eladta és Amerikába költözött! Ha a kíváncsi, ily ok miatt, divattá találna válni, ugy Amerika őserdeiből még a mokusokat is kiszorítaná a bevándorló új polgárok roppant száma. — Múlt héten új daljátékok hallottunk színházunkban, t. i. a „Sevil-lai borbély” adatott egészen új szereposztással, és pedig oly jól, hogy még gyakran meg fogja a színházat töltöni. Kell-e aztán jobb közönség a magyarnál, melynek oly könnyen eleget tehetni. Sárnyáni is föllépett már mint szerződött tánczos, 's a színház bizonyosan nem maradt volna botrányig üres, ha ezen ügyes tánczos történetesen épen magyar-nak nem születik. Ifjúságán kívül egyéb hibája ennél alkalmasint nincs. Ha mégis tullept volna már negyvenedik évét és egybeült született volna, akkor talán elhinné a nagy közönség, hogy bizony nem rosszul tánczol, de így nem érez kedvet ügyességét megtekinteni. Szeretnék sokan tudni, miért ismételtetik a „Nagykoru” oly sűrűn, miután közönsége egyáltalában nincs. Valóban csodálatos, hogy a németeknek e csinálvány annyira tetszeni bírt, melynek semmi józan irányja nincs, mert a szájhazafiságot 's merev tepsedőt egyenlőn neveltségessé teszi, a valódi okszerű haladás elvét pedig egészen képviseletlenül hagyja. Meg vagyunk győződve, hogy ily felszeg-irányú eredeti vigjátékok kíméletlenül kifütyölne a magyar közönség. Az ily eredmény aztán igen szomorú, habár vigjátékból származik is. — Bécsben egy német író meghalt, 's a halottak jegyzékében neve „ur” nélkül közölték, mi az ottani sajtót nagy haragra lobbantá. Halála előtt bizonyosan sem a sajtónak, sem másnak nem jutott eszébe arról gondoskodni, hogy ugyan bir-é „uri” módon élni. Egyébiránt ez nálunk is ugy megy; életében nem adnak az írónak kenyeret, halála után pedig legjobb esetben követ elégitik őt ki, hogy legalább még akkor is nyomja őt valami. — Többször rovatolt meg azon botrány, mely szerint Budán a kórházból gyakran több holttestet visznek egyszerre temetőbe, miket ott fényes nappal egészen meztelen állapotban vonszolnak le a szekérről; ezen visszaélés most már meg van szüntetve, 's ezentul minden holttest zsákban fog a temetőbe szállítatni. — A gazdag pesti magyar háziur találkozik az utcán B. nevű ismerősével, 's néhány közönyös megjegyzés után következő érdekes párbeszédbe bonyolódik: B. „Megvette ön már X. író munkáit?” A. „Nem, és nem is veszem meg, mert a lapok nagy haraggal kürtöltek, hogy igen kevés ember veszi, 's én ebből józanul természetesen csak azt következtethetem, hogy azon könyvigen ros.” B. „De Y. munkáit csak megvette ön már?” A. „A világért sem veszem meg, hiszen a lapok örömmel kürtöltek, hogy néhány hét alatt már a második kiadás is megjelent ezen könyvből; ily roppant kelendőség mellett tehát Y. ur munkáinak épen nincs szükségök az én pártfogásomra.” Ily ember sok van ám, kiknek irányában sem haraggal, sem örömmel nem boldogulhatunk; ugyan minő északról használ-

junk tehát erszényök megnyitására a hazai irodalom érdekében? — Bizonyos színházban egy fiatal ember nem rég nagy lelkesüléssel tapsolt bizonyos kitűnő művésznő följépésekre, mire egyik társa feddőleg szóla hozzá: „Ne koptasd már annyira tenyereidet, hiszen atyja — nem a mi politikai pártunkhoz tartozik.” Erre a lelkesült tapsoló azonnal zsebeibe dugá kezét, 's félig elszegyenülve, félig nehezelve viszonzá: „Ugyan miért nem tudtad ezt velem hamarabb?” Ezen szilárd ragaszkodás a politikai meggyőződéshez igen szép ugyan, de ily uton aligha fogjuk a művészetet fölvirágoztatni. — Az országuton mult kedden hetivásár alkalmával igen furcsa kaland ment véghez, melyet némelyek nem fognak ugyan hinni, de mégis híven ismétlendnek utánunk. Egy kopott öltönyű naplopó egy igen diszes ruházatu uracs körül addig seppentgett, míg zsebéből a selyemkendőt 's tájképpát szerencsésen kilopta; azaz: nem szerencsésen bizony, mert az uracs hirtelen megfordult, mint Fiesco, midőn a szerencsés meg akarja őt gyilkolni, és lorkon ragadá a kopott tolvajt; ez azonban minden tétovázás nélkül az uracsot szinte viszont lorkon kapá, mert most vette észre, hogy a lopott kendő és pipa kevés pillanat előtt még az ő zsebében volt, melyet most üresnek tapasztalt. Az uracs tehát előbb őt lopta meg, 's most csak a kölesönt kapta vissza. Ebből természetesen nagy vita támadt, a két tolvaj derekasan csi-balta egymást, a közönség örvendő csoportosult ösze a mulatságos ingyenlátványra, réhanéha, csupa részvétekből, egyet pulantva majd az egyiket, majd másikat. Végre a tömegből egy tisztos öreg ur bontakozott ki, hangosan állítva, hogy a kendő és pipa alig óranegeted előtt az ő zsebéből tűnt el. Ekkor már városhajdu is jelent meg a nagy zajra, 's mind a két tolvajt folytonos döngetés közt börtönbe fellelte.

MAGYAR NEMZETI MUSEUM TÁRGYÁBAN. (Folyt.)
C) Fegyvereket 's egyéb ritkaságo k at. 1) Nagy Gedeon táblabíró, Borsodmegyében találtatott kétélű egyenes régi kardvasat, vas markolatával. — 2) Kiss Károly kapitány 's magy. tud. társaság rendes tagja, egy régi francia igen érdekes zseb-kardot. — 3) Gall György t. bíró, somogy megyei Bató nevű helység határában találtatott ó kori, lidiai kőből (lapis lidius) készült 's kifürt kapát 's hasonló közékerce töredéket. — 4) Bőrő Puteáni, Zalamegyében a palini tóban találtatott egy kétélű kardvasat. — 5) Varsányi János földmérő egy hosszú gyilkot (stilletet) markolatával együtt: egy az 1830ilengyel-lázadásból kasza-alakú lánzdás nyeléstől és egy régi hellebard nevű, Vasmegeyében a lánzi pusztán egy sírboltban találtatott fegyvert, sziveskedtek m. n. museumunknak ajándékozni. — 6) Grineus János bányász Zólyomvármegyében fekvő tölpléseir várnak 1605ben történt ostromoltatása idejében származott két ágyúgolyót trachtikből. — 7) Özevgy Janokovich Miklósné szül. Hauck Róza asszony igen érdekes aranyozott érez-szelenczét, melynek egyik oldalán Maria Krisztina csász. kir. főhercegnő, somlai Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem hitese, másik oldalán pedig edes atyja Károly cs. kir. főherceg (I. Ferdinánd csász. és magyar király fia) mellképe, tűnnek elő. — 8) Sárváry Jakab ügyvéd és táblabíró saját 's testvérei nevében edes atyjok néhai nagy emlékeztető Sárváry Pál deveczeni nyilvános októató után reájok maradt örökségből egy tallér nagyságu S. szegletes ily feliratú „Dissimilium infida societatis 1695. G. P. P.” érdekes érc pecsétnyomót sziveskedtek ajándékozni. — 9) Schmidt Andrást tanár, 's Eperjesen evang. másod-lelkész, és leánynevelő-intézet tulajdonosa Ilik Tököli István Árvamegye főispánja (szül. 1623, † 1670), hitese ráthóthi Gyulafi Maria) Tököli Imréné atyja tulajdonához tartozott, egyébiránt lágy fából készült szines virágokkal befestett 5 lábnyi hosszú szárny-zongorát, melynek claviaturája csak 3/4 oktavás, a claviatura fölött Tököli-család festett czimere (kivont kardot tartó álló orszálan két mezőben) a czimer két oldalán e felirat: „Comes Stephanus Tököli de Késmárk.” történet és művészet tekintetében igen érdekes régi maradvánnyal ga dagitá m. n. museumi ókori búrtortárunkat. (Vége köv.)

A PEST-VÁCI VASUT-VONALON utazott f. evi apr. 5kén 1815 személy; 6kán 733 sz.; 7kén 534 sz.; 8kén 463 sz.; 9kén 393 sz.; 10kén 1376 sz.; 11kén 491 sz. 'S így apr. 5kétől 11ikeig bezárólag összesen 5805 személy.

KÜLFÖLD.

A M. Chroniclenak Guizot némely nyilatkozatai a francia választási és képviseleti rendszerről, melyeket az utolsó, Duvergier-féle választásreformi indítvány ellen a követkamarában tett, alkalmat ad megzafolásukra. Guizot ur jelenesen mi a „tisztaságot és függetlenséget” illeli, a francia rendszernek elsőbbséget adott az Angliában és az észak-amerikai statusokban uralkodó rendszerek felett. Mire a Chronicle következően válaszol: „Atlantontuli véreink magok védelmezhetik magokat. Nyilváníthatjuk a francia miniszternek, vajjon a locofocok (szabadelűek) adósságsemmitők, rabszolgaság-ellenzők, gyárnokok és pamuttermesztők pezsög, hatalmas tömegében 'sat. lappang-e egy kis szabadság. Az angol választási rendszerbe sem vagyunk annyira szerelmesek, hogy azt Guizot ur vajjai ellen minden védelmezük. De némi oktatást nyújthatna megtekintése ama rendszernek, melyet a francia minister a miénknek ellenében oly kedvezőnek tart. Tamaszpontul egy nem rég második kiadásban megjelent könyv, a francia kormány és igazgatásról, szolgáljon. Ennek szerzője a júliusi forradalom rendszerének nagy eredményeit összefoglalta, 's nekünk, a mennyire a dolgot egy kissé magunk is értjük, és mások által is értesítettünk, az egyes adatokra nézve okunk van hinni, hogy állításai lényegökben nem túlzotak. Szerinte Franciaországban díjazott hivatalnok és becsületrendi lovag (25,400), összesen 376,487 van, díjazatlan pedig, vagyis díjakat accidentiákból és egyedárus üz-

letekből húzó 437,370, foglalkozás nélküli, és jutalmakkal, gyámolításokkal 'sat. ellátott tisztviselő 13,660, nyugalmazott 104,460, mindössze tehát 931,977, pénzviszony és haszonnal fogva függő személy, kik a statusnak évenként 397,331,000 frankjába kerülnek. Ezenkívül Lajos Filep udvarához még 100,000 katona és gendarmes, valamint 60,000 tengerész tartozik. Franciaország 34 milliónyi népessége 17,232,000 nő és 17,168,000 fi nembeli személyből áll. Ez utóbbiak közül 8,916,000 lehet 21 éven felül, vagyis, az összes népességnek azon része, mely polgári kötelességek gyakorlására képességgel és joggal bír. Ezen 8,916,000 ember következően oszlik szét: 1) Munkás osztályok és szegény ember 6,585,000. 2) Tözsérek, gyárnokok, földbirtokosok, kereskedők 927,000. 3) Tudós osztályok és független jövedelműek 425,000. 4) Fizetett tisztviselő, katonatiszt, nyugalmazott 979,000. Választó csak az lehet, ki a 25dik évet meghaladta és 200 frank közvetlen adót fizet. A választók összes száma 200,000, a tisztviselőké és a kormánytól pénz és haszon által függő személyeké 932,000; hogyan ne legyen a kormányának módja, majdnem az egész választó testületet megnyerni. Nem szólnak arról, hogyan él vagy viszszaél a kormány e hatalommal. Azonban, midőn Guizot ur a francia képviseleti rendszert az angol összehasonlítani meri, és a csatorna innesső részén hamisságot tesz fel, jónak veltük a tényeket olvasóink elé terjeszteni, hogy a szerint ítélhessenek.

NAGYBRITANNIA. A londoni apr. 6kai lapok a statusnak april 5kén lefolyt egész évi jövedelmét teszik közzé, mi-ből az derül ki, hogy a jövedelem a tavalihoz képest 1 millió 132,000 font stggel volt nagyobb, mi leginkább a vámok hatásának tulajdonítatik.

Galignani Messengere az angol Sun tudósítására, hogy Lissabonba angol katonaság küldetett, ezt jegyzi meg: „Ha igaz is ez állítás, a Sun tulbecsüli fontosságát, mivel azon elküldött katonák rendeltetése alkalmasint, a Lissabon és Oporto mellett állomásozó britt tengeri seregek kiegészítése vagy szaporítása, nem pedig fegyveres közbenjárás.

A Times parisi levelezője szerint remény van, hogy most, midőn Spanyolországban az angol befolyás a francziát már kiszorítá, a spanyol viszonyok jobb alakot öltendnek magokra. A tervvel, Izabellát oly lépésekre készíteni, hogy a kormányásra képtelenné nyilváníthatassék, felhagytak a eselszövk. Salamancáról az mondatik e levélben, hogy az ország pénzügyeit helyrehozni képes. Tovább, hogy Madridban nem közvetlen, hanem közvetett közbenjárást szándékolnak Portugáliában, több ezer elbocsátott spanyol katonát alkalmazván az ottani szolgálatra. Madridból azt írják a Timesnek, hogy a moderadók Pacheco ministeriumának beiktatása miatt magokon kívül vannak mérgekben, minthogy a jelen cabinet csak átmenetet képez tisztán progressista cabinetre.

FRANCZIAORSZÁG. A kormány 1847re 1 millió pótló költségeket kíván titkos kiadásokra. A belügyminister az illető törvényjavaslatot april 6kán nyújtotta át a követkamarában, mi mellett ezeket mondá: „A titkos rendőrség szolgálatára rendelt kiadások, mint tudva van, két részre oszlanak: egyik részök a budget egyik rovatát képezi, és soha nem elegendő; a másik rész minden évben egy külön törvényjavaslat tárgya. Tehát ezen évben a minden előbbinél szükségesebb pótlókiadást kívánjuk önöktől. Körülményeink nagyon is igazolják e kívánságunkat. Soha a rendőrség szolgálata nagyobb éberséget és gondosságot nem kívánt mint jelenleg. A gabona drágasága által okozott ingerültség több tartományban számos és komoly eszendzavarást szült. Ezeket a nyilvános hatalom tüstint elnyomta, az osztólagosság pedig megbüntette, és legott meghoztattak mindenütt a szükséges rendszabályok, a személy és vagyonjog ótalmazására, 's az etelmi szabad közlekedés biztosítására. A mit a hatóság eddig tett, ezentul is hatályossággal és mérséklettel fogja megtenni. Örökönie kell mindenkor és mindenütt, miszerint a könnyen felizgatható népesség szomorú tévedéseinek elejét vegye, és folytonos figyelemmel lenni e súlyos időkben a szélső pártok titkos fondorkodásaira, melyek a szerencsétlen állapotot szenvedélyeik javára bányászhatnak ki. A kormány feladata nem szorítkozik a nyugtalanságok elnyomására; előre kell azokat megakadályoztatnia, 'stb. Ezután a hadügyminister az 1847. és 1848ki, összesen 80,000 ujoncz kiállításáról szóló törvényjavaslatot terjesztette elő; végre a kamara több esekélyebb tárgyú törvényjavaslatokat fogadott el.

Miután Mexiko Északamerika kereskedő tengerészete ellen az angol, spanyol és francia kikötőkben számos kalózleveleket osztattott ki, a francia kormány, ugy mint előtte az angol, a francia polgároknak azoknak elfogadását, a tengeri rablásra nézve fenálló büntetések alatt megtiltotta.

A Toulonnais szerint Joinville hg megérkezése óta az ottani hajócsapatnál alig hagyta egy párszor el a Souverain sothajót, 's akkor is csak este, és szoros incognitoban. A hajócsapat Brest és Cherbourgól várja készületeinek és legénységének kiegészítését, melynek megérkezése után tüstint elvitorláznak.

A bresti kir. hajógyárban april folytatban rendkívüli munkásság fejteik ki. 14kén a 60 ágyús Nemesis új fregát, 15én a 100 ágyús Tage sorhajó, 28kán pedig a Faune 16 ágyús brigg fogott vizre bocsátatni.

Apr. 7kén Párisban azon hír terjedt el, hogy a kormány Kolettis megbuktatásáról tudósított. Mivel a kamara osztályában épen a görög kölesön volt tárgyalás alatt, Duchatel belügyministerhez ez, és őt angol hadihajónak Athene közelében megérkezése iránt kérdések intéztettek. A minister azt felelé, hogy a dologról mit sem tud, hogy a kormány az ellenzék által is helyezett politikát követi, de a helyzet igen kényes.

PORTUGALIA. Egy londonilevel szerint a brit kormány ezekre szólít fel a lissaboni cabinetet: 1) eltörlésére minden az ismeretes palota-forradalom óta kibocsátott alkotmányellenes rendeleteknek; 2) politikai vétkek teljes megbocsátására; 3) föltétlen visszatérésre az alkotmányhoz; 4) új, még pedig mérsékelt ministerium beiktatására. Ha a lissaboni kormány e felszólításnak nem enged, angol részről a rend helyreállítására fegyveres közbenjárás fog történni. — A királyné fővezére Saldanha pedig ezeket követeli őfelségétől: 1) ministerváltozást, még pedig cabrali értelemben; 2) 10.000 embernyi spanyol segédsereget; 3) kényserített kölcsönt; 4) a koronai drágakövek pénzreformítását. Melly követelések ha nem teljesítenek, a fővezér el fogja hagyni a hadsereget és az országot.

SCHWEICZ. Bern és Luzern cantonok kormányai közt legközelebb élénk, és részről sértegető levelezések történnék. Az előhely (Bern) kérdést intézett Luzernhez a hét szövetséges canton folytonos fegyverkezéseinek célja iránt; Luzern ez avatkozást márt. 23-ai válaszában kissé gyengéd-telenül, visszautasítá; ennek következtében Bern azon választ valamennyi cantonnal közöl, 's a kérdés további tárgyalását az országgyűlés elé viendi. Radical cantonok most Luzern ellenében alakuló többségi határozat reményével biztatják magokat; ellenben a 7 szövetséges canton egy köriratban az aargau kolostorok visszaállítását eddiginél keményebb hangon követeli.

GÖRÖGORSZÁG. A n c o n a , apr. 5. Uj fergeget vonul össze, nem tudom Görögországnak, vagy a portának vesztére-e? Sir E. Lyons urnak, e szenvedélyes pártembernek kezébe most egy fenyegető és veszedelmes fegyver adatik: a piraesi kikötőbe küldött angol hajócsapat. Mit fog tenni, minő követeléseket támogatni, minő célokra törekedni vele? Nem tudja-e, hogy Görögország iránt ellenséges szándékunk csupán tartott hatalom megjelenése is általános

fellobbanást okozhat a görög partokon, miután a görögök ingerültsége az országban és azonkívül, 's a keleti keresztényeknek az utolsó surlódások által újra felélesztett reményei, a jelen status quot felforgatni, és mindent kérdésbe tenni képesek, mit Europa egyesült befolyása nagy fáradsággal és gyarló sikerrel még összetart. Nem habozunk nyilvánítani, hogy magokat Lyons, Palmerston és Anglia ezen mély hatású demonstrációval roppant felelősséggel terhelték meg. Vajha a kor szellemének, melly Európától az általános háboru iszonyuságait eddig elhárítani tudta, jelenleg is sikerülne a veszedelmes vihart eltávolítani.

Egy párisi levelező azon sajátosság, és, mint mondja, képtelen hirt közli, mikép a brit cabinet a közép-tengeri állomás admiráljához parancsot küldött, hogy a piraesi (athenei) kikötő előtt angol hajócsapatot vonjon össze, és, ha sir Ed. Lyons követelésére a görög kölcsön angol része kamatainak szolgáltatása megtagadtnék, annyi sereget tegyen partra, mennyi az athenei közpénztárak elkobozására elegendő.

TÖRÖKORSZÁG. Az Allg. Ztg ezt iratja magának a „határról“ apr. 7-ől: Önök kétségkívül megkapták már a tudósítást a török-görög villongás szerencsés befejezéséről. Egy igen jól értesített kézből származó bécsi, f. hó 6-ai levélből azt közlöm önöknek, hogy a zultánnak hirtelen akaratváltozása e tárgyban, fontossága mellett Bécsben még azért is jó benyomást tett, mivel ezen akaratváltozás egyszersmind mutatja, hogy Resid pasának befolyása ifju fejedelmére az utóbbi időben nemcsak nem csökkent, hanem nagyobb és nagyobb erőre látszik kapni, minthogy a divánnak csaknem egyhangu ellenkező véleménye dacára 24 óra alatt képes volt, a nagyúr figyelmét a portának ausztriai részről tett előterjesztésekre oly jó eredménnyel fordítani, hogy a zultán ez előterjesztéseket sinórmértékül elfogadni határozá. Midőn Sekib e fendi mult husvét vasárnapján az ausztriai cabinettel személyesen közlé az azelőtti napon török futártól

vett sürgönyt, és fájdalmit nyilvánítá, hogy a porta el nem állhat ultimátuma értelmétől, 's a török kormánynak ez értelemhemi iratát nyújtotta át, nem csekély bámulatára a nagyvezérnek Metternich hhez pár óra előtt érkezett iratát mutatták elő.

OLÁHORSZÁG. Az óhitűeknél szokásos husvét-i lövöldözésnek a mult husvét vasárnapján Oláhországra nézve szomorú következtése lön. Bukarest legnagyobb része leégett. A tűz délutáni 4 órakor a város közepén, egy pisztolylovés következtében ütött ki, 's az erős szél által oly gyorsan terjesztett el mindenfelé, hogy oltására gondolni sem lehetett, és a lakosok csak életök megmentéséről gondoskodhattak. Esti 8 órakor már több ezer épület állott lángban, ezek közt 15 egyház, a katolikus püspök háza, 3 zsidótemplom, 6 gyógyszertár 'sat. Reggel felé, a szél csendesültével a pusztítás is csilapult. Legnagyobb veszteséget a kereskedő rend szenvedett, mert a boltok háromnegyed része lett a tűz martalékává.

EGYVELEG. A Courier du Havre egy borzasztó történetet közöl, melly az afrikai nyugoti parton adta volna magát elő. A motozási jog eltörlése óta a rabszolgakereskedés elnyomására szolgáló förendszabály a tengerpart azon pontjainak, mellyeken a rabszolgatárak vannak, szigorú őrzése. Ezt a Gallina torkolatánál egy angol kapitány oly szigorúan hajtotta végre, hogy egy ottani rabszolgakereskedő sehogyan sem szállíthatta hajóra 2000 eladó rabszolgáját. Hogy tehát tartásuk költségeit megkímélje, egytől egyig lefejeztette a 2000 szerezest. Más állítások szerint e gyilkolást nem europai rabszolgakereskedő, hanem egy néger főnök követte el. Maga a tény bizonyosnak mondatik.

Gr. D e s s e w f f y E m i l vezérlete mellett szerkeszti Sz en v e y J ó z s e f. (Szerkesztőségül szállás ur-utca Horváth-ház 540d. sz. a. 1. em.)

Hivatalos tudósítások.

(393) Held Salamon és neje elleni csödpér. (2, 3)

8570. Bihar vármegye törvényszékének felírása szerint Held Salamon és neje Irás Lidia hitelezői csődületének határnapja f. é. april 28, 29 és 30-kára tüzetvén ki, 's tömeggondnokká Aschmann József, pergyelvé pedig tiszti alügyész Porubszky László nevezetvén; ugyanez kihirdetett. Kelt Bajtölő hó 23. 1847.

A magyar kereskedelmi társaságnak f. 1847iki martius 13-kai közgyűléséből.

A t. cz. részvényesek következő határozatokról értesítettek: 1) A társaság ügyvitelének ezentuli igazgatását illetőleg a közgyűlés abban állapodott meg: hogy a társaság ügyvitelét választmányi felügyelés és ellenőrség mellett két igazgató viendi, kik a választmányilag időnkint megszabandó normalis utasítások határai közt minden üzletbe csak egyetértéssel, ha pedig egyet nem értenének, előleges választmányi határozat mellett bocsátkozhatnak, az állapotásokon mint az igazgatók közegyetértését kívánókon túl, az eljárás körüli intézkedés az első igazgatót, mint az ügyviteli személyzet főnökét illetvén. A czimvezetés pénztárnoki ellenjegyzés mellett szintegy az igazgatóságra bízott, oly formán, hogy a társaság nevében csak azon czimezés leend érvényes, mellyet a társaság czimbélye mellett az első, vagy ennek akadályozása esetében, a második igazgató aláírt, a társaság pénztárnoka pedig, vagy ennek akadályozása esetében, a választmány e' végre megbízott tagjainak egyiké ellenjegyzett. A társasági szabályoknak azon pontjai, mik az igazgatásról szóllottak, az újabb rendszerhez alkalmazattak, 's a helybeli t. kir. e. b. váltótörvényszéknek letételték, hitelesített alakban visszavételök után saját alá bocsátandók, miszerint velök a társaság t. cz. részvényesének 's ügybarátinak az igazgatóság szolgálhasson. 2) Az elfogadott igazgatási rendszerhez képest, a közgyűlés azonnal eszközlébe vette a szükséges választásokat is. Első igazgatóvá Weinzierl Vincze ur, második igazgatóvá Thoma A. M. ur, választmányi tagokul (az eddigiek közül Dumtsa Döme, Kossuth Lajos és Weisz Bernát Ferencz urak továbbra is megmaradván) Ilkey Sándor, Manno István, Szalacsy Antal urak, mindnyájan titkos szavazattal választottak. Pénztárnok Jankó Vincze ur, mint ezentuli egyszersmind ellenjegyző is, közgyűlésileg választott hivatalnoknak jelentvén ki, egyenlő rangban a második igazgatóval. — Ezeknek következtében a czimvezetés: miszerint jövődében a társaságról Weinzierl vagy Thom urak, Jankó urnak, vagy ez akadályoztatván, Dumtsa, Manno avagy Weisz urak egyikének ellenjegyzése mellett, czimezendnek, a t. e. b. váltótörvényszéknek bejegyeztetett, az ez iránti körlevelek szétbocsátattak, 's igazgató urak martius végével hivatalaikba beiktattak. — Kelt Pesten aprilisben 1847. A magyar kereskedelmi társaság választmányára rendeléséből

Csanády titkokok.

Értesítés a magyar kereskedelmi társaság részvényeseihez.

A befizetett részletekre felévenként eddig fizetni szokott 5%-os kamatot iránt több részről tudakozások érkezvény: kötelességünknek tartjuk, a mult évi novemberi közgyűlésnek határozatát újra emlékezembe hozni, miszerint tekintve vétetvén, hogy a kamatoknak vesztésé esetében is, tehát magából a tőkéből fizetése egyenesen törvény által tilalmaztatik, a mult évi vesztéségek lehető kipótlását pedig a részvényesek érdeke is kívánja, 1846diki october 10-étől a befizetett részletekre többé kamat nem fizetetik, hanem minden év végével mérleg készitvén, ha ez nyereséget mutat, ebből fog 5%, vagy ha ennyi nem telnék, annyi a mennyi telik, osztalékkul adatni, az 5%-on felülit nyereséget pedig mind addig a tőkéhez csatolotni, míg a szenvedett vesztéségek ki nem lesznek pótolva. Van szerencsénk egyuttal a f. évi januar 31-ken közölt részlet-fizetési felhíváshoz pótlólag jelenteni, hogy a 'szített részvényeseknek szabadságukban hagyatik, a folyó hónap 10-ken lejáró 7dik 50 p. Ros részletfizetésé azon tul is — de legkésőbb f. évi october 10-éig 's a szokott késedelmi kamatok megterítésé mellett — teljesíteni. — Kelt Pesten april 9diken 1847.

(355) (2, 2) A magyar kereskedelmi társaság' igazgatósága.

Pesti rétek haszonbérbe adása.

Szab. kir. Pest város határában R. Keresztúr felé fekvő, néhai Zsigmondy Miklós úr tömegéhez tartozó 66. 67. 115. 116. és 117. sz. alatti legjobb minőségű kaszáló-rétek f. 1847diki évi junius 12-ken délelőtti órákban, Pesten a' városi telekhivatalban tartandó árverés útján folyó 1847diki évi Szent Mihály napjától kezdve, három egymástutan következő évekre, fognak haszonbérbe kiadni. — A' feltételek az alulirtnál, városház-tér 119. szám alatt megduhatók. — Pesten 1847diki évi aprilis 10-ken. G e g u s S á m u e l

(344) (1) mint néhai Zsigmondy Miklós ur árúi 's vagyonjai gondviselője.

Pesti cukorgyár-egyesület.

A' pesti cukorgyár-egyesület 1845diki évi martius 16-án és 1846-diki november 15-ken tartott közgyűléseinek határozatahoz képest, a' körm. választmány által — miután a gyárintézet más-részről elégséges 's czélszerűbb hitelet tett szert — az alapszabályok 3-ik cikkje értelmében az egylet minden

elsőségi részvényel

ezennel olyformán mondatnak fel, hogy azoknak kifizetése, a' részvények 's minden szelvények visszaadása mellett, legfőlebb hat hónap mulva 's tehát f. évi october 15-keig az egylet pénztáránál a gyárépületben meg fog történni. E' közben kívánatos a' választmányra nézve, ha ezen elsőségi részvények birtokosai, részvényeiket minél előbb 's korábban — természetesen, a' fizetési napig leendő kamat-felszámítás mellett — beváltandják.

Azonban october 15dike után ezen elsőségi részvényekért minden további kamatozás meg fog szünni még azon esetre is, ha akkorig azon elsőségi részvények beváltás végett be nem mutatattak volna, nem kevésbé azon elsőségi részvények betáblázási-biztosítéka is el fog enyészni; — mi ez uttal közhírre téteük. — Pest, april 10diken 1847. A' pesti cukorgyár-egyesület választmányára által.

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomatja Landerer és Heckenast Pesten.

Váltótörvényszéki hivatal megürülés. (2, 3)

Miután ő császári apostoli királyi felsége Sárosy Lajos Gyulát az aradi királyi váltótörvényszék eddigi tollnokát, rendes bírót megnevezni méltóztatott; az ezen k. előléptetés által bekövetkezett tollvívó hivatali megürülés a' k. k. utasítás 22dik §-a értelmében ezennel közhírre tetetvén, az ezen hivatalért folyamodni kívánók kérelveleiknek folyó évi majus hó 18-dik napjáig leendő benyújtására felhivatnak. Kelt Aradon a' királyi e. b. váltótörvényszéknek 1847. évi aprilis 6-án tartott üléséből.

O v á s. (2, 3)

8559. Pozsony város tanácsának jelentése szerint, ottani polgár Leyrer Andrásnak még kiskorú fia Leyrer József Keresztély a' tőközlésnek sok jeleit adván, a' nevezett atyjának folyamodványa következtében pazartónak nyilatkozott. Ugyanez oly hozzáadással hirdettek ki: miszerint mindenki akár milylen szerződésnek a' pazartó Leyrer József Keresztélytel teendő kötéstől óvakodjék. Kelt Bajtölő hó 23. 1847.

F e l s z ó l í t á s. (2, 3)

8576. Pozsega vármegye Pósa Sándor esküttjének Pósa Rozália nőstevére nevében is beadott folyamodása következtében jelenté: hogy mindazoknak, kik néhai Csóka János tömegén bármintemű követelet támaszthatnának, ezek behizonyítására folyó évi majus utolsó napja tüzetett határidőül. Mi is ezennel kihirdetettük. Kelt Bajtölő hó 23diken 1847.

F e l s z ó l í t á s. (2, 3)

9291. Pest város tanácsa Vágner István pesti születésű végelbocsátott pattantus kőzköznát, kinek a' főherczeg Ferdinand Ferencz gyalog ezred 3-dik osztályától érkezett 202 p. frt 17 knyi helytállási biztosíték kézbesítendő lenne, minthogy jelenlegi holléte nem tudatik, országszerte felszólítatni kérvén: hogy a' kérdéses pénz felvétele végett egy évi 's napi határidő alatt a' mondott városi tanácsnál magát jelentse ennelfogvást az e' végre kijóztott határnap körszerte kihirdetettük. Kelt Bajtölő hó 23diken 1847.

(358) (1)



Tudósítás.

Több részről kívánatra, két vasárnapon azaz ma april 18-án és 23-én az aprilisi menetrendben kihirdetett vasárnapi vonatokon kívül még következő két rendkívüli vonatok fognak járni, ugymint:

10 órakor délelőt Pestről, Palotán és Dunakeszin át Vácra; 12 óra „ „ Vácra, Dunakeszin és Palotán át Pestre.

Ezenkívül: ma april 18-án, ha az idő kedvező lesz, a' Palotán levő kávéház-termek megnyitása végett egy különvonat estl 9 órakor Palotáról Pestre fog indalni

Hogy Palotán a' pénztárnál este minden összetululás kikerültessék, a' t. cz. utazók ezennel kéretnek, hogy a' tetszésük szerinti visszakocsizásra maguknak mindjárt megérkezéskor sziveskedjenek menetjegyet váltani. — Pesten, april 14-ken 1847.

A' magyar középponti vasut igazgatósága által.

Az 1845diki évben közre bocsátott „Lótudomány“

munka 20 mellék-rajzzal együtt a' magyar gazdasági egyesület szakválasztmányára által szigoruan megbíráva czélszerűnek 's minden lökedvelő hasznára valónak találtatván, hogy megszerzethetése a' tudni vágyónak könnyítették, közönséges velin példánya 4 forint 20 król két forint 30 kr-ra, a' finom vel. péld. pedig 5 frt 20 król három forintra pengőben leszállitatik. Megszerezhető E g g e n b e r g e r J ó z s. 's fia könyvtáru uraknál, vagy nálam egyetem i téren 504. szám alatt. — Kelt Pesten april 14-ken 1847. (357) (1) Mátyus Nep. János.

(361) Egy gyakornok (1, 3) fog egy gyógyszerárba felvétetni. — Bővebben — Göllt urnál, az austriai első biztosítási irodában, a' gözhajózási iroda mellett, Heinrich-féle házban.

(328) Eladó göbolyókörök. (3, 3) A' fömltu Eszterházy-herczegség ns Tolna-, Baranya- és Somogy-megyékben fekvő ozorai kerületi uradalmaiban 81 darab eladó göbolyó-örökök vagynak: — ezek iránt bővebb tudomást a' kerületi föltisztásnéél Dombóvárott ns Tolnamegyében nyerhetni.

72 db. göbolyókör és 64 db. kihizott tehén, Somogy megyében, sz. k. Pécs városához négy m.f. fekvő Szigetvára eladásra kitétetnek; a' venni szándékozók az uradalmi számtartóval alkura lép-hetnek. (362) (1, 3)

Szeszgyári árverési hirdetés. Sz. kir. Szeged városában, az ugynevezett alsóvárosi részben fekvő, 's Kállán Károly csödtömegéhez tartozó mintegy hat évvel ezelőt jó anyagból készült, 's több rendbeli épületekből u. m. egy kényelemnek mindenekben megfelelő több szobájú lakó, és egy naponta 20 akó, 30 foku szeszt égető gyárházból, több raktárakból, három marhabizaló nagy istállóbul, több alkalmas padlásokbul, pinczéből és két száraz malombul álló, és bírólilag 19,086 p. Rokra 's 48 krockra becsült szeszgyár, az illető csödválasztmány rendelő-sénéél fogva, f. 1847ki évi aprilis hó 23diki napjának délelőtti óráiban a' városháza udvarában közarverés útján a' legtöbbet igézőnek el fog adatni. Melly árverésre a' venni szándékozók ezzel illel meg hivatnak. (351) (3, 3) Az illető választmány által.